

обоснованы предложения относительно перспектив их дальнейшего развития в аграрном секторе экономики.

Ключевые слова: *межотраслевая интеграция, сельское хозяйство, конкурентоспособность, высокотоварное производство, аграрный сектор экономики, инвестиции.*

Summary. *The activity of the integrated units in agriculture Zhytomyr region. The advantages and disadvantages of the production process investigated producers. The forms of enterprise agreements are analyzed at the market of capitals of agroindustrial companies. The tendencies of investment activity are studied in an agrarian sphere. The investment projects of agrarian companies are investigational on Ukraine. Ways and forms of integration processes are analyzed in an agrarian sector. Scientific propositions about the prospects for their further development in the agricultural sector.*

Key-words: *interdisciplinary integration, agriculture, competitiveness, high-value manufacturing, agricultural sector, investments.*

УДК: 339.9: 636:3

*Диндин Михайло Львович,
асистент кафедри інформаційних технологій в менеджменті,
Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

ШЛЯХИ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ ВІВЧАРСТВА І КОЗІВНИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ

Анотація. *Запропоновано шляхи інтенсифікації вівчарства і козівництва в сільськогосподарських підприємствах західних областей України.*

Ключові слова: *вівчарство, козівництво, сільськогосподарські підприємства, інтенсифікація.*

Постановка проблеми. Інтенсифікація є одним із найбільш важливих й ефективних засобів виходу галузі з критичного стану, відновлення соціально-економічного розвитку суспільного виробництва в аграрній сфері. Інтенсифікація сільського господарства – процес не новий, він сягає в глибину історії становлення та розвитку цієї визначальної галузі життєзабезпечення людської спільноти. Як соціально-економічна проблема інтенсифікація сільськогосподарського виробництва, її теоретичні підвалини виникли кілька століть тому у зв'язку із стрімким нарощуванням народонаселення планети і необхідністю розширення використання земель для виробництва харчових

продуктів, безумовно, сутність і зміст інтенсифікації стосовно умов і етапів розвитку сільського господарства мали характерні особливості [3, с. 34].

Інтенсифікація вівчарства проводиться шляхом спеціалізації господарств і концентрації поголів'я, а також широкого впровадження нової технології виробництва продукції вівчарства. У спеціалізованих вівчарських господарствах збільшується настриг вовни, вихід ягнят, знижується собівартість вовни, затрати праці, що веде до підвищення рентабельності цієї галузі. Засобом інтенсифікації вівчарства є внутрішньогалузевий розподіл праці на базі міжгосподарської кооперації. Одні господарства спеціалізуються на утриманні маточного стада та вирощуванні ягнят до 3-місячного віку, а інші – на вирощуванні ярів до 13-14 місячного віку і реалізації племінного молодняка, треті – на інтенсивній відгодівлі дорослих овець та молодняка [2].

Рушійною силою економічного зростання є розвиток інноваційних високопродуктивних технологій, а тому для сільськогосподарських підприємств для подолання технологічної відсталості потрібна стратегія технологічного прориву, яка передбачає широкомасштабне застосування прогресивних ресурсощадних інноваційних технологій [1, с. 19].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Причини занепаду галузі та напрями підвищення ефективності виробництва продукції вівчарства досліджували у своїх працях О. І. Сокол, В. А. Сухарлев, М.Г. Шульський, науковці інституту тваринництва степових районів ім. М. Ф. Іванова “Асканія-Нова” – В. І. Вороненко, В. М. Йовенко, П. І. Польська, Л. В. Жарук, Л. С. Шелест, В. К. Ярмолицький та ін.

Мета досліджень. Розробити шляхи інтенсифікації вівчарства і козівництва в сільськогосподарських підприємствах західних областей України та дати рекомендації щодо їх поліпшення.

Виклад основного матеріалу. Інтенсифікація вівчарства і козівництва передбачає спеціалізацію господарств і концентрацію поголів'я, а також широке впровадження нової технології виробництва продукції вівчарства і козівництва.

**Інтенсифікація виробництва продукції вівчарства на 100 голів баранчиків
різного походження в сільськогосподарських підприємствах західних
областей України**

№ п/п	Показник	Помісні	Чистопородні
1	Одержано м'яса (в живій масі), ц	54,80	45,60
2	Одержано вовни (у фізичній масі), ц	4,50	4,80
3	Одержано овчин, шт.	100	100
4	Всього фіксованих змінних витрат на утримання овець, грн.		
	у т. ч.: заробітна плата (26,4%), грн.		
	нарахування та інші виплати (3,7%), грн.		
	вартість кормів (58,4%), грн.		
	вартість електропостачання (2,7%), грн.		
	амортизація (3,6%), грн.		
	вартість ветеринарного обслуговування (3,0), грн.		
	інші прямі витрати(2,2%), грн.		
5	Чистий дохід (виручка) від реалізації м'яса, тис. грн.	246,60	205,20
6	Питома вага доходу від реалізації м'яса,%	93,20	91,80
7	Чистий дохід (виручка) від реалізації вовни, тис. грн.	3,15	3,36
8	Питома вага доходу від реалізації вовни,%	1,10	1,50
9	Чистий дохід (виручка) від реалізації овчин, тис. грн.	15,0	15,00
10	Питома вага доходу від реалізації овчин,%	5,70	6,70
11	Прибуток, тис. грн.	264,75	223,56
13	Всього фіксованих змінних витрат на 1 гол.,грн.		
14	Прибуток в розрахунку на 1 гол.,грн.	2647,5	2235,60
15	Собівартість 1 кг молоді баранини у живій масі, грн.	148,27	169,34
16	Мінімальна ціна реалізації 1 кг , молоді баранини, грн.	45,00	45,00
17	Собівартість 1 кг вовни у фізичній масі, грн.	47,25	42,59
18	Мінімальна ціна реалізації 1 кг вовни, грн.	7,00	7,00
19	Собівартість 1 шт. овчини, грн.	248,58	248,58
20	Мінімальна ціна реалізації 1 шт. овчини, грн..	150,00	150,00
21	Рентабельність виробництва, %		

У технологічних схемах одержання значної кількості вівчарської продукції високої якості вагоме місце має бути відведене використанню спеціалізованих на її виробництві порід овець і кіз. Так, спеціалізація вівчарства і козівництва на виробництві молоді баранини і козлини вимагає наявності порід, які відзначаються високою м'ясною продуктивністю. Цим вимогам повною мірою відповідають породи м'ясо-вовнового і м'ясного напрямів, найважливішою біологічною особливістю яких є скороспілість, інтенсивний ріст і розвиток, економічна трансформація корму в продукцію, можливість

використання тварин для господарських цілей у ранньому віці. Ефективне використання кормів, висока якість м'ясної продукції визначають загальну спеціалізацію цих порід на виробництві м'яса за рахунок реалізації понад ремонтного молодняка в перший рік його життя.

Товаровиробники продукції вівчарства і козівництва повинні чітко усвідомити, що виробляти потрібно те, що можна вигідно реалізувати. Тому без науково обґрунтованого корегування спеціалізації сільськогосподарських підприємств в напрямі виробництва якісної та доступної для споживачів продукції, вирішити проблему виходу з кризи вівчарства і козівництва неможливо. На нашу думку кінцевий варіант реалізації «основна продукція з доїнням овець + побічна продукція» гарантує рентабельність виробництва і реалізації продукції вівчарства, що забезпечує власникам овець надходження додаткових прибутків і тим самим робить галузь вівчарства однаково привабливою для розведення як в громадському так і приватному секторах України. Мова йде про те, щоб товаровиробник вівчарської продукції за виручені кошти від реалізації власної продукції мав можливість відновити не тільки використані в процесі виробництва продукції ресурси, а й здійснювати розширене відтворення стада овець.

Збільшення виробництва ягнятини й баранини - новий напрям розвитку вівчарства, який тісно пов'язаний із зміцненням кормової бази. Для вирішення цього питання необхідно: організувати інтенсивне польове кормовиробництво; випасати овець протягом всього вегетаційного періоду; забезпечити вівцепоголів'я концентратами та комбікормами; - організувати прифермські сівозміни для випасання вівцематок з ягнятами. Загальний кошторис витрат на проведення селекційно-господарських робіт зі створення м'ясної породи овець та ефективність її впровадження у вівчарські господарства різних форм власності представлено в таблиці 2.

**Виробничо-фінансові результати від впровадження інвестиційного проекту
щодо створення м'ясної породи овець в сільськогосподарських
підприємствах західних областей України**

	Роки				
	2013	2014	2015	2016	2017
1. Інвестиційні вкладення, тис. грн.	10000				
Залишок непогашених інвестиційних вкладень, тис. грн.	9413	8190	6195	4015	0
2. Виробництво продукції м'ясного вівчарства					
Поголів'я: овець	1000	2000	3000	4000	5000
в т.ч. вівцематок	800	1200	1500	2000	2500
3. Витрати на утримання поголів'я, тис. грн.	545	1090	1635	2180	2725
4. реалізація продукції:					
4.1) м'ясо, ц	180	450	720	1075	1350
виручка від реалізації, тис.грн.	990	2475	3960	5912	7425
4.2) вовна, ц	40	80	120	160	200
виручка від реалізації, тис.грн.	28	56	84	112	140
4.3) бринза, ц	20	40	60	75	90
виручка від реалізації, тис.грн.	80	160	240	300	360
4.4) племінний молодняк, гол.	X	X	X	70	250
виручка від реалізації, тис.грн.	X	X	X	193	688
5. Всього виручено, тис. грн.	1098	2691	4284	6517	8613
6. Чистий прибуток, тис. грн.	46	498	804	2357	2113
7. Державна підтримка (100 грн. на одну вівцематку)	80	120	150	200	250
8. Погашення інвестицій у створення м'ясної породи овець з кросбредною вовною, тис.грн.	587	1223	1995	2180	4015

Наповнення кошторису інвестиційного проекту для створення м'ясної породи з кросбредною вовною буде проходити за рахунок реалізації вівчарської продукції та одержання чистого прибутку в сумі 2800 тис. грн. або 48% від загальної суми інвестицій на створення м'ясної породи та державної підтримки галузі вівчарства в сумі 5817 тис. грн. або 58% від загальної суми вкладених коштів в створення породи при окупності вкладених коштів протягом 5 років.

На нашу думку створення сучасних сільськогосподарських підприємств з розведення овець м'ясо – вовняного напрямку продуктивності (прикарпатський тип) у західних областях України дозволить створити конкурентоспроможне виробництво і забезпечити занятість випускників фахових спеціальностей вищих навчальних закладів регіону.

З метою одержання сталого прибутку підприємства орієнтуватимуться на промислове вирощування та реалізацію продукції вівчарства комплексного призначення за різних систем виробництва. Технології інтенсифікації орієнтуються на підвищення інтенсивності виробництва продукції вівчарства порівняно з досягнутими у конкурентів на 1 га сільськогосподарських угідь. При цьому основна увага приділятиметься раціональному використанню природної кормової бази та штучного підкорму, намагаючись уникати різкого переходу від пасовищних соковитих до сухих кормів. Підприємства можуть в подальшому розширювати перелік послуг за рахунок підвищення кваліфікації персоналу та консультацій з штучного осіменіння та системи розведення, а також майстер класів з стрижки руна у вівчарстві.

Закупівля 150 вівцематок буде коштувати відповідно до середніх ринкових цін у межах 350.00 тис.грн. З урахуванням одного окоту на рік в перший рік можна отримати до 150 ягнят. З урахуванням першого року діяльності підприємств можливі втрати 10 % приплоду. Для утримання цього поголів'я овець лише до отримання потомства витрати на корми становитимуть у межах 75,0 тис. грн.

При відгодівлі 150 ягнят протягом 7 місяців підприємства зможуть одержати по 18 кг баранини від кожної тварини. Однак оскільки у процесі відтворення не використовується штучне осіменіння, вихід баранчиків і овечок приймається у співвідношенні 50/50. При цьому з урахуванням ускладнень на відновлення племінного матеріалу, вівці залишають на подальше відтворення стада. Економічна ефективність виробництва продукції вівчарства у запропонованому для створення підприємстві наведена в таблиці 3

**Прогнозний розрахунок нормативної собівартості та мінімальної ціни
реалізації 1 т вовни в сільськогосподарських підприємствах
західних областей України**

Елементи витрат	Витрати на 1т продукції		Структура виробничих витрат, %
	у натуральному виразі	у вартісному виразі, грн.	
1. Оплата праці (пряма і непряма), люд. год.	2100	3957,1	14,7
2. Відрахування на соціальні заходи		435,3	1,6
3. Корми всього, т корм. од.	68,00	17110,5	63,5
Корми без пального т корм. од.	68,00	9840,5	36,5
4. Засоби захисту тварин		631,0	2,3
5. Паливно-мастильні матеріали, кг	2296	8346,0	31,0
у т.ч. кормах	2000	7270,0	27,0
6. Електроенергія, кВт. год.	3300	976,8	3,6
7. Амортизація (без кормовиробництва)		1433,0	5,3
8. Поточний ремонт основних засобів (без кормовиробництва)		573,2	2,1
9. Плата за користування позичками банків % до собівартості	Підприємство залучає власні кошти		
10. Виробничі витрати, всього		26937,9	100,0
11. Витрати на побічну продукцію		361,8	
12. Виробнича собівартість		26576,1	
13. Витрати на збут		538,8	
14. Повна собівартість товарної продукції		27114,9	
15. Мінімальна ціна реалізації, що забезпечує 5% рентабельності		28470,6	
У розрахунку прийнято:			
1. Продуктивність, кг		3,0	
2. Середньомісячна оплата праці, грн.		1800	
3. Оплата 1 люд. год., грн.		3,88	
4. Вартість 1 т кормів (з урахуванням орендної плати), грн./1т корм. од.		896,4	
у тому числі без пально-мастильних матеріалів		144,7	
5. Курс гривні до долара США, грн.		8,05	
6. Вартість 1 кВт. год, коп.		38,6	

Висновки Отже, інтенсифікація вівчарства і козівництва – це, з одного боку, збільшення вкладень на голову худоби, а з іншого – застосування нових, ефективніших засобів виробництва, кваліфікованішої праці, досконаліших форм організації праці й виробництва, прогресивніших систем машин і технологічних процесів, поліпшення використання ресурсів, якісні зміни в структурі робочої сили з метою збільшення виробництва продукції високої

якості та скорочення витрат на її одиницю. Це процес концентрації сукупних затрат уречевленої і живої праці, що передбачає збільшення виходу продукції і підвищення економічної ефективності її виробництва. Інтенсифікація виробництва продукції вівчарства і козівництва полягає у веденні розширеного виробництва, яке забезпечується за рахунок додаткових капіталовкладень, технічно удосконалених засобів виробництва і висококваліфікованої праці в розрахунку на голову тварин.

Література

1. Березівський П.С. Напрямок інтенсифікації розвитку сільськогосподарських підприємств / П.С. Березівський, П.Н. Особа // Економіка АПК. – 2009.- №6 (174). – с.18-25.
2. Вівчарство та козівництво. Електронних ресурс режим доступу <http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CE0QFjAA&url=http%3A%2F%2Flib.chdu.ed>.
3. Вітков М.С. До теоретичних і методологічних засад інтенсифікації аграрного виробництва./Економіка АПК.-2004.-№11. – с 33-37.
4. Дерогань Л.О. Інтенсифікація виробничих процесів в аграрних підприємствах. Електронних ресурс режим доступу <https://www.google.com.ua/search>
5. Оляднічук Н.В., Уланчук В.С. Інтенсифікація галузей тваринництва в сільськогосподарських підприємствах: монографія / Оляднічук Н.В., Уланчук В.С. – Умань: ВПЦ «Візаві» (Видавець «Сочінський»), 2010. – 220 с.

Аннотація. Предложены пути интенсификации овцеводства и козоводства в сельскохозяйственных предприятиях западных областей Украины.

Ключевые слова: овцеводство, козоводство, сельскохозяйственные предприятия, интенсификация.

Extended abstract

Statement of the problem. Intensification is one of the most important and effective means of exit area of critical state, the restoration of social and economic development of social production in agriculture. Intensification of sheep produced by specialization and concentration of livestock farms and the widespread introduction of new production technology sheep.

Results of the study. *Intensification of sheep and goat farms provides specialization and concentration of livestock, as well as the widespread adoption of new technologies of production of sheep and goat. We believe that the creation of modern farm with sheep meat - wool directly productivity (Carpathian type) in the western regions of Ukraine will create a competitive production and provide employment graduates of higher professional education in the region. To obtain sustainable profits will be guided by industrial cultivation and sale of products integrated destination sheep under different production systems. Technology intensifying focus on increasing the intensity of sheep production achieved compared to our competitors on 1 hectare of farmland. Thus the main emphasis on the rational use of natural and artificial fodder win, trying to avoid a sharp transition from lush pasture to dry feed. Businesses can further expand the range of services through staff training and consultation on artificial insemination and breeding systems, as well as master classes with fleece in sheep shearing.*

Findings. *Intensification of production of sheep and goat breeding is the responsibility of the increased production, which is achieved through additional investment, technically advanced production equipment and skilled labor per head of animals.*

Key words: *sheep, goat breeding, agricultural enterprises, intensified.*

УДК 657.6

Дмитренко О.М.,
к.е.н., ст. викладач,
Житомирський національний агроекологічний університет

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація: *Обґрунтовано необхідність впровадження внутрішнього аудиту в практичній діяльності підприємств. Розглянуто основні засади побудови системи внутрішнього аудиту на підприємстві з деталізацією її окремих складових.*

Ключові слова: *внутрішній аудит, система внутрішнього аудиту, інформаційне забезпечення, методологічне забезпечення, організаційне забезпечення, технічне забезпечення.*

Постановка проблеми. З розвитком ринкових відносин та міжнародних зв'язків України все більшого значення надається внутрішньому аудиту в системі менеджменту великих і середніх підприємств. Потреба у його впровадженні обумовлена необхідністю посилення контролю власника за використанням наявних ресурсів та господарськими процесами в умовах ускладнення управлінських структур, появи нових організаційних форм підприємств, аутсорсингу функцій менеджменту та обліку, мінливості чинного законодавства. Разом з тим, обмеженість національного методологічного і нормативного забезпечення та невизначеність внутрішньої регламентації